

Ян Рихлик. Владимир Пенчев. *История на Чехия*. София, „Парадигма“, 2010, 1054 стр.

Оригиналното българско издание на *История на Чехия* от известния чешки историк и българист Ян Рихлик в съавторство с българския фолклорист, етнолог и бохемист Владимир Пенчев е вече факт. Книгата е написана специално за българските читатели и не е превод на вече публикуван чешки текст. Ян Рихлик, професор по история в Карловия университет в Прага, е автор на историческата част в книгата, която е написана на чешки, но след извършения от Вл. Пенчев превод е авторизирана. Същевременно Пенчев авторизира самия превод и написва частта за историята на чешката култура. Главата за чешко-българските връзки представлява актуализиран и допълнен превод от чешкия текст на *История на България*, публикувана в Прага през 2000 г. и претърпяла ново издание през 2002 г.¹, като нейни автори са отново Ян Рихлик и Владимир Пенчев. Книгата излиза под научната редакция на доц. Искра Баева и под езиковата редакция на доц. Анжелина Пенчева.

Трудът съдържа увод и осемнайсет глави, които разглеждат развитието на събитията в чешките земи от предисторията (до възникването на чешката държава), през средновековния ѝ период (по време на управлението на династиите на Пршемисловците, Люксембургите и др.) и значимия за европейската история изобщо хуситски период, през загубването на чешката независимост и властта на династията на Хабсбургите до създаването и разпадането на Чехословакия, комунистическия период, т.нар. „кадифена революция“, отделянето на Чешката република в самостоятелна държава и нейното настояще (към началото на 2010 г.). Последните две глави, както стана вече дума, са посветени на историята на чешката култура и на чешко-българските отношения през вековете.

Това издание ще е несъмнено изключително полезно както за студентите и преподавателите по чешка филология и за славистите изобщо, така и за широката читателска аудитория, по няколко причини. В България досега не е издавана история на чешките земи, написана от български историк. Боян Ничев, известен литературен историк, а след ноември 1989 г. – български посланик в Прага, е автор на книга със заглавие *Чехия* (1997), която обаче не е исторически труд, макар да съдържа историческа информация. Със същото заглавие е и издадената през 2009 г. книга на немския философ, социолог, политолог и публицист Маркус Мауриц, който определено

¹ Jan Rychlík, Ivan Pavlov, Vladimír Penčev, Emilia Angelova, Svetlana Bajčinská. *Dějiny Bulharska*. 2. vydání, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2002, s. 382–402.

има исторически амбиции, но текстът представя външна гледна точка към събитията в чешките земи. Преводите на съчинения на чужди историци също са малобройни. През 1950 г. е публикуван на български трудът на руския учен В. И. Пичета *История на Чехия*, който разглежда събитията до края на Втората световна война. И тъй като е написан още преди комунистическия преврат в Чехословакия (през февруари 1948 г.), за съветските условия той като цяло е доста уравновесен. През 1965 г. излиза на български и книгата на чешкия историк Вацлав Хуса *История на Чехословакия*. Тя представлява превод на неговия неголям труд *Dějiny Československa* (Praha, 1961), който, допълнен със словашки реалии, дело на Мирослав Кропилак, се използва в Чехословакия преди 1989 г. като учебник за средните училища (излиза в чешка и словашка версия). Трудът на Хуса не отговаря на равнището на историческото познание дори по времето, когато е написан. От днешна гледна точка той съдържа редица възгледи, които отдавна са преодолени. Затова и новоизлязлата сега *История на Чехия* представя актуалните и модерни виждания на съвременната историческа наука и се базира преди всичко на сериозните чешки изследвания от XX век, а най-вече – на издаваната днес *Голяма история на земите на Чешката корона* (*Velké dějiny zemí koruny české*). Позовава се също на недовършения *Преглед на чехословашката история* от 60-те и 70-те години на XX век, както и на първите две части на *Чехословашко родинознание* (*Československá vlastivěda*). От тази гледна точка книгата представлява интерес и за днешното чешко общество, както и за славистиката в останалите славянски страни.

Освен с предизвикателствата на чешката история и действителност авторите се сблъскват и с редица технически на пръв поглед проблеми като свързаните със самото название „Чехия“, с предаването на български език на многобройни топоними (например заради възприетите у нас техни немски, унгарски и др. варианти) и антропоними (например аристократични чешки фамилии от типа Албрехт от Валдщейн) и т.н., които решават по един или друг начин.

Като цяло *История на Чехия* от Ян Рихлик и Владимир Пенчев запълва една значителна празнина в нашето познание за Чехия и чехите и със сигурност ще намери своите читатели.

Владимир Пенчев